

АНАЛІЗ РОЗЩЕПЛЕННЯ ТА ОБРАМЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття присвячена питанням інноваційної діяльності, а також опрацюванню методології аналізу розщеплення та обрамлення її елементів з позицій її результатів, видами яких є інноваційний продукт та інноваційна продукція.

Ключові слова: інновація, інноваційна діяльність, розщеплення, обрамлення.

Через свою специфіку інноваційна діяльність трактується неоднозначно. Це обумовлено нерозробленістю методології аналізу розщеплення та обрамлення її елементів, що робить дослідження цієї проблематики актуальною.

Г. Менш під інноваційною діяльністю розуміє дії, необхідні для впровадження інновацій [1, с. 10], П. Друкер – добре організовану, раціональну, систематичну роботу [2, с. 67], С. Покропивний – процес, спрямований на впровадження результатів завершених наукових досліджень, розробок і певних науково-технічних досягнень у новий чи в наявний продукт, що реалізується на ринку, або в технологічний процес, який використовується в практичній діяльності, а також спрямованим на додаткові наукові розробки та дослідження, пов'язані з цим процесом [3, с. 24], О. Поліщук – процес розробки інновацій та пов'язаних з ним наукових розробок і досліджень [4], А. Загородній – діяльність, що спрямована на пошук можливостей інтенсифікації виробництва й задоволення суспільних потреб у конкурентоспроможних товарах завдяки використанню науково-технічного та інтелектуального потенціалу [5, с. 258-260], Р. Фатхутдінов – інвестиційну діяльність, що стосується використання й комерціалізації результатів наукових досліджень і розробок для розширення й відновлення номенклатури та поліпшення якості продукції, що випускається, удосконалювання технології виготовлення товарів (послуг) з наступним упровадженням і ефективною реалізацією на внутрішньому й закордонному ринках [6], а Закон України «Про інноваційну діяльність» – діяльність, яка спрямована на використання й комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг [7, с. 10]. Є й інші трактування інноваційної діяльності. Але всі вони, як і цитовані, кожного разу зводять інноваційну діяльність до науково-дослідницьких, проектно-конструкторських, технологічних, впроваджувальних, організаційних, фінансових і/або виробничих результатів діяльності, разом з тими, що не мають зв'язку з виробництвом інновацій, але необхідні для їх розподілу, обміну, споживання, експлуатації, обслуговування й утилізації.

Таким чином, завдання статті зводяться до розробки методології аналізу розщеплення та обрамлення інноваційної діяльності з позицій її

результатів, видами яких є інноваційний продукт та інноваційна продукція

Інноваційним продуктом є нова технологія й/або продукція експериментального зразка чи дослідної партії, що можуть виявитися як придатними, так і непридатними для практичного використання, але завжди вироблені на підставі – а) об'єктів інтелектуальної власності, якими є відкриття, що складають нові знання чи виявлення чого-небудь корисного, та винаходи, якими є нові технічні рішення, корисні моделі, промислові зразки, топографії інтегральних мікросхем, селекційні досягнення тощо, б) нововведень, якими є інновації, що у зв'язку зі своєю корисністю, соціальною й/або економічною цінністю виробляються в Україні вперше, а якщо навіть не вперше, то мають суттєво вищі техніко-економічні показники, порівняно з іншими аналогічними продуктами, пропонуваними на ринку. Водночас інноваційною продукцією є застосований у виробничій практиці інноваційний продукт – інновації, що використовуються для:

а) перетворення предметів праці в результати відтворення;

б) адаптації нововведень, нових для організації чи країни, але не нових для світу;

в) певного поліпшення інновацій, але не настільки, щоб викликати появу іншої інновації;

г) оновлення машин, обладнання, установок, технологій і інших основних фондів;

д) здійснення капітальних витрат на реалізацію інновацій, разом із виробничим проектуванням, підготовкою виробництва до випуску нових продуктів, впровадженням нових методів виробництва, маркетинговими дослідженнями тощо, де поява інноваційної продукції залежить не тільки від попиту, пропозицій і цін на інноваційний продукт, а й від генерування в унісон її потребам виробничих відносин, продуктивних сил і технологій виробництва.

Відповідно аналіз інноваційної діяльності зводиться до аналізу послідовного воедино пов'язаного ланцюга етапів стадій суспільного відтворення інновацій – із їх об'єктами інтелектуальної власності, інформацією й законодавством, новими способами, процесами й технологіями, видами продукції, ринками капіталу, ринками постачання сировини й матеріалів, організаційними структурами виробництва й управління, соціальними й заходами охорони довкілля тощо, які слугують індикаторами появи,

трансформації й втілення інтелектуального продукту в результати відтворення.

При цьому слід зазначити, що вітчизняна статистика виокремлює три етапи інноваційної діяльності – передвиробничий, що уміщує фундаментальні дослідження, прикладні дослідження, конструкторські й експериментальні роботи, виробничий та експлуатаційний. Водночас Міжнародний стандарт із управління якістю ISO-9004 до етапів інноваційної діяльності зараховує – маркетинг, пошук і дослідження ринку; проектування і розробку технічних вимог; розробку продукції; матеріально-технічне постачання; підготовку й розробку виробничих процесів; виробництво; контроль і проведення випробувань та досліджень; пакування, зберігання; реалізацію і розподіл продукції; монтаж і експлуатацію; технічну допомогу, обслуговування й сервіс; утилізацію після використання.

Відповідно до цього структурними ознаками інноваційної діяльності можна вважати – 1) вибір варіанта створення інновації; 2) генерація ідей; 3) відбір найбільш вдалий з них; 4) вилучення з подальшого розгляду неподходящих ідей створення інновації; 5) кінцевий вибір ідей створення інновації; виконання науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт щодо створення конструкторського прототипу; 6) проведення маркетингу щодо споживчих характеристик майбутньої інновації; 7) доопрацювання споживчих характеристик майбутньої інновації; 8) налагодження дрібносерійного виробництва інновації; 9) випуск невеликої партії інновації; 10) освоєння ринку та його сегментів, у тому числі визнання помилковості випуску інновації і призупинення виробництва, прийняття рішення про випуск нових інновацій та прийняття рішення про серійне чи масове виробництво; 11) налагодження серійного чи масового виробництва інновації; 12) створення системи сервісного обслуговування та/або утилізації інновації. Їх статистики трактують із урахуванням національних звичаїв, традицій і соціально-економічних особливостей підприємств, установ, організацій, організаційних об'єднань, галузей економіки, держав і союзів держав, що здійснюють інноваційну діяльність. Усі ці структурні ознаки утворюють життєвий цикл інновації, блок-схема якого викладена на рисунку 1.

Наступним етапом розробки аналізу інноваційної діяльності є визначення методології її аналізу з позицій мейнстріму і андеграунду. Мейнстрім (від англ. mainstream – головна течія, основний шлях, домінуючий напрям) – все те, що розраховано на масовість споживачів, середнє арифметичне всіх популярних тенденцій, у якому всього до міри і все пізнане [7], а андеграунд – опозиція масовості, що дуже швидко сама стає нею чи її частиною, не є стилем чи життєвою позицією, а, радше, є достатньо успішним способом розповсюдження малотиражного товару.

На цьому етапі аналізується те, що ще донедавна називалось екстримом і в інноваційній діяльності не використовувалося, скажімо, теорія фізичної економіки, теорія загальної рівноваги, теорія попиту в умовах невизначеності соціальної поведінки споживачів, форсайт інноваційного потенціалу тощо.

Таким чином в інноваційній діяльності аналізується те, завдяки чому вона втрачає чіткість

меж і постійно глобалізується. Інноваційна діяльність із більш-менш стрункої структури маркетингу, виробництва, поширення, продажу, обслуговування й утилізації інновацій перетворюється в набір інструментів і задач, які за відсутності теоретико-методологічних основ інноваційної економіки застосовуються лише стохастично. Проте цим вона, хоч і набуває більшої гнучкості, але втрачає цілісність.

Звідси потреба в аналізі її мейнстріму. Саме аналіз мейнстріму інноваційної діяльності надає можливість перейняти творчий досвід та відібрати найбільш вигідні моменти й зручні для практичного застосування форми жорстких стандартів і цим компенсувати втрати її цілісності, а аналіз її андеграунду – ідентифікувати все те, що приводить потенціал дій інноваційної діяльності у відповідність до потреб у ньому інновацій. Бо мейнстрім розщеплює, а андеграунд обрамлює інноваційну діяльність із перетворення предметів праці в інновації – не тільки, й не стільки на стадії виробництва, а й на кожному з етапів інноваційної діяльності, пов'язаних із розподілом виробничих відносин, обміном продуктивних сил та споживанням технологій виробництва інновацій.

Третій напрямок аналізу розщеплення й обрамлення інноваційної діяльності обумовлений суб'єктивізмом людини вияснити всі взаємопов'язані, якщо не сказати взаємозалежні, «за» та «проти». Проте цей аналіз успішно можна робити лише з позиції її універсумів. Універсум (від лат. *summa regum*) – узагальнене представлення поняття чого-небудь [8]; сукупність, спільність, що розглядається в якості цілого й за трансцендентною логікою є ілюстрованим світом, у якому у будь-який момент часу і в будь-якій точці простору «всяка річ є все – всім є ніщо – ніщо є всяка річ» [9]; активована друга третина творчих енергій (стабілізація процесів проявлення й реалізації) [10]. За цією методологічною засадою аналізу в інноваційній діяльності розщепленню й обрамленню мають підлягати безліч об'єктів, які розглядаються в межах окремих роздумів, фраз і їх сукупностей, фрагментів чи цілісних теорій, як видимі речі, описані процеси, експериментальне підтверджені явища тощо.

Водночас слід зазначити, що рівні матерії, які знаходяться нижче соціального, універсумами інноваційної діяльності не є. Не є ними і макрорівні скупчень матерії – потойбічні, новостворювані й зрушені матеріальні світи, що на сьогодні існують лише у формі логічної абстракції людей, які живуть на планеті Земля. Тому трактувати сутність універсуму інноваційної діяльності доцільно, як

а) вочевидь об'єктивну реальність, де всяка річ обумовлена всім, саме все є нічим, а ніщо обумовлює всяку річ;

б) фрактальне триадне відображення самого себе за принципом «що вгорі, те й унизу, що ззовні, те й всередині; що спочатку, те й в кінці»;

в) обрамлення собою чогось;

г) безмежність поширення простору обрамлення новаційними перетворенням у видимий світ невидимого, простір якого утримує й охоплює новації як окремі точки, що шляхом думки поглинаються новатором [11, с. 60].

На цьому фоні універсум інноваційної діяльності утворює конструкції і моделі процесу суспільного відтворення, висвітлює глобальний каталог речей,

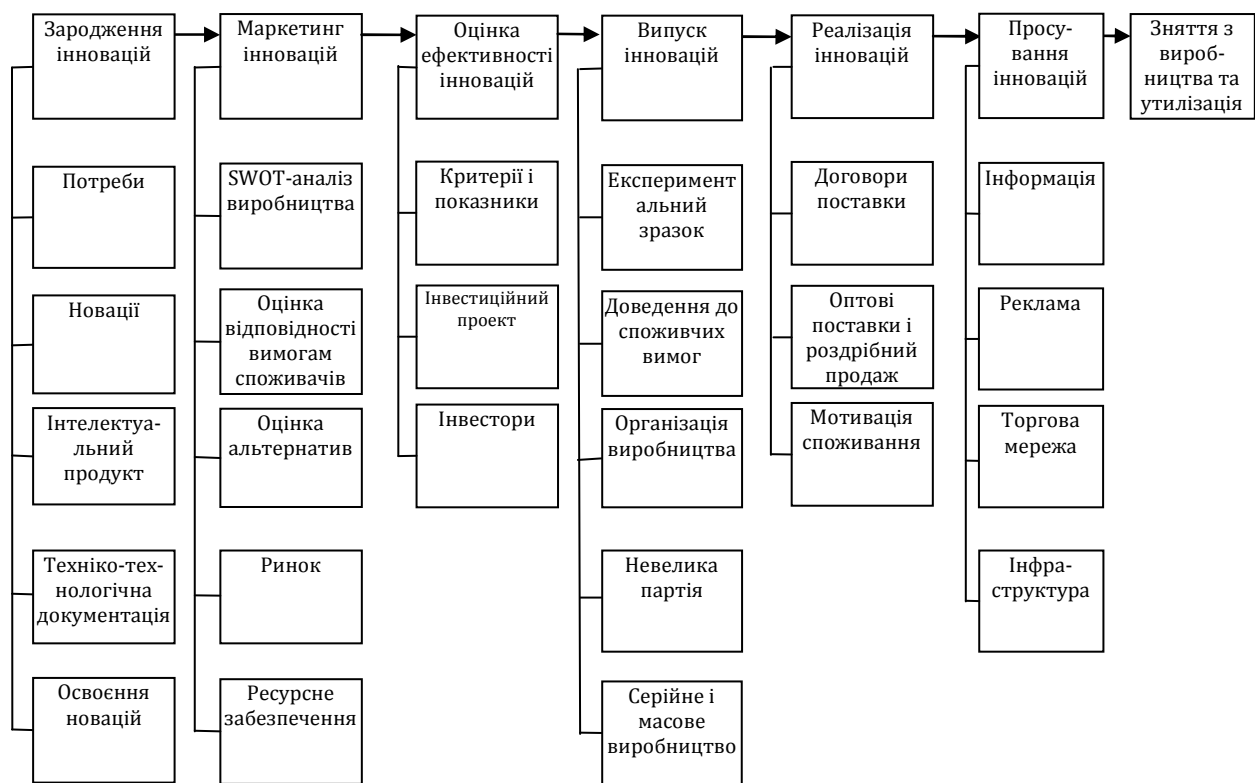

Рис. 1. Блок-схема життєвого циклу інновацій

людей, виявлених процесів і явищ та витрачає свою творчу силу на це їхнє відтворення. Так завдяки обрамленню об'єктів територіального поділу суспільної праці виникли окремі держави та їх союзи, де його об'єктами залишилися практично однакові конструкції – підприємства, об'єднання, галузі тощо. Змінам підлягали лише його надбудови – способи суспільного відтворення. Щоправда унікальним універсум-утворенням є наша держава. Україна задекларувала перехід до ринкового способу суспільного відтворення й не демонтувала планово-

адміністративну його надбудову. Цим країна втратила переваги командно-адміністративного й не набула переваг ринкового способу суспільного відтворення та ще й прирєкла себе на постійну боротьбу цих двох протилежностей. За що держава розплачується ще до сьогодні.

Таким чином аналіз розщеплення й обрамлення інноваційної діяльності зводиться до висвітлення конструкцій, моделей, глобального каталогу речей, процесів і явищ процесу суспільного відтворення інновацій.

Список літератури

1. Mench G. Statement in Technology: innovation overcome the depression [Текст] / G. Mench. — Cambridge : Mass, 1979.
2. Друкер, П. Задачи менеджмента в XXI веке [Текст] / П. Друкер. – М.: ООО "И.Д. Вильямс", 2006. – 235 с.
3. Покропивний, С. Ф. Інноваційний менеджмент у ринковій системі господарювання [Текст] / С. Ф. Покропивний // Економіка України. – 1995. – № 2
4. Поліщук, О. О. Сутність поняття "інноваційна діяльність" як соціально-економічної категорії [Текст] / О. О. Поліщук // Економічний вісник Донбасу. – 2010. – № 3 (21).
5. Загородній, А. Г. Фінансово-економічний словник [Текст] / А. Г. Загородній.
6. Фатхутдінов, Р. А. Інноваційний менеджмент [Текст] : підручник для студ. вузів за фахом і напрямком «менеджмент» / Р. А. Фатхутдінов. – М.: Бізнес-школа «Інтел-Синтез», 1998.
7. Васильєв, Д. Мэйнстрим и андеграунд [Текст] / Д. Васильєв. – Факел, 2002. – №1.
8. Большой толковый словарь русского языка [Текст]. – 1 е изд-е: СПб.: 1998.
9. Основы трансцендентной логики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://world.lib.ru/editors/p/popov_e_w/translogicsdoc.shtml.
10. Словарь иностранных слов [Текст]. – СПб.: Комлев Н. Г., 2006
11. Pascal B., Les Pensées, v. I, P., 1948.

РЕЗЮМЕ

Иващенко Виктор

Анализ расщепления и обрамления инновационной деятельности

Статья посвящена вопросам инновационной деятельности, а также обработке методологии анализа расщепления и обрамление ее элементов с позиций ее результатов, видами которых являются инновационный продукт и инновационная продукция.

RESUME

Ivaschenko Victor

Analysis of splitting and framing of innovative activity

Article is devoted to innovation, and to processing of methodology for the analysis of splitting and framing its elements from the standpoint of its results, which are types of product innovation and innovative products.

Стаття надійшла до редакції 19.10.2012 р.